UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

[Crudelitas]

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Idem l.3. de Triſt.

Vix equidem credat, ſed cum ſint præmia falſi,
Nulla ratam teſtis debet habere fidem.

Hor.l.1.epiſt.ad Quin.

Tu recte viues ſi curas eſſe quod audis.
Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui de te plus, quam tibi credas,
Neve putes alium ſapiente bonoq; beatum.

Phocylides.

Μὴ πίστευ ταχίστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψῃ.
Noli credere celerrime, antequam vere finem videas.

Heſiodus.

Πίστις δ᾽ ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.
Credulitas ſane ſimul & incrudelitates perdiderunt viros;

Menander.

Μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί.
Ne omnia conare omnibus credere ſemper.

Ouid.l.3.de arte.

Nec citò credideris: quantum cito credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.

Verinus.

Qui citò crediderit, falletur ſæpe, leuiſq;
Eſt cordis: raro fallitur ipſe ſenex.

§ Exempla Sacra.

Credulitatis exempla: Laban, *Gen.*13.v.1.2. Putiphar, 39.19. Ioſ. *Ioſ.*9.14.15.1.*Sam.*25.12. Hanon, 2.*Sam.*10.4. Dauid, 16.4. Rex Iſraelitarum, 2.*Reg.*7.14. Rex Perſarum, 1.*Eſdr.*4.21. Aſſuerus, *Eſth.*3. Principes Sedechiæ, *Ier.*37.15. Darius, *Dan.*6.9. Magiſtratus, *Act.* & *Epheſ.*19.28.

§ Historica Exempla.

Tiberius Cæſar, cauſa præcipue quæſtus, tantum delatoribus tribuit, ut nemini fidem abrogaret, ſiue quid veri, ſiue vani referret: *Alex. ab Alex.l.4.c.21.*

Diuus Auguſtinus, poſteaquam excuſſa Manichæorum hæreſi Academico more aſſenſionem cohibere didicit: D. Ambroſii Epi... concionibus interfuit, vt audiret quidem, ſed omni tamen ...cedere reluctaretur: *Aug.l.6.Confeſſionum, cap.5.*

Crudelitas.

§ Definitio: et Etymolog.

Crudelitas, Græce ὠμότης, ητος, ἡ, & ὠμὸς, ῆ, ὸ, crudelis dicitur. Eſt atrocitas animi in pœnis exigendis, *ſecundum Senecam de Clementia.*

Crudelitas eſt vitium, humanum excedens modum puniendi. *D. Thom. ſecund. Sec. q.159 art.1.*

§ Biblici Loci.

Crudelitas damnatur, *Deut.*25.v.2.3.*Prou.*11.17. & 12.10.*Eſa.*47.6. *Zach.*1.15.2.*Tim.*3.3.*Iac.*2.6 & 5.6. auaritiæ comes eſt, 5.4. ...*Iudic.*9.v.56.57.2.*Paral.*23.15.*Math.*25.v 41.42.2.*Theſſ.* ...1.3.14. & 5.5.

Crudelitas Hebr. *Achzar*, & *Achzeriuth* à verbo *Cazar*, crudelis eſt atrociter. Cognationem habet cum verbo *Gazar*, ... trunco. Crudelitatem à cruore nonulli dictam ... quem crudeles effundunt, Alii à cruditate: quemadmodum poma, quæ mitia non ſunt, cruda dicuntur: ita & homines ...

§ Patrum Sententiæ.

...quid ſtultis & inſenſatis, ac brutis animalibus leuia verba, ... magis aſpera, vt tales decet, dum delinquũt, obiicienda ſunt? ... contingit, vt leniter ac cum dulcedine correctio prola... & è contra humilitatis verba deſpectionis iacula emit... proteruia ſunt. *Auguſtin. in lib. de conflictu vitiorum & vir-...*

... facit homines, diuitiarum ambitus: ſuperbiæ odioſa ia... pauperem & mendicum: ſola ſæuitia eſt vel crudelitas, cu... ...nor quæritur, nec abundantia facultatis ambitur. *Caſſ. in ...*

... prodeſt crudelibus perſequi, quos vident perſecutionibus ...geri? *ibid.*

§ Poeticæ Sententiæ.

Virg.l.8.Æn.de Mezentio.

Mortua quinetiam iungebat corpora viuis,
Componens manibusq; manus atq; oribus ora,
Tormenti genus, & ſanie taboq; fluentes
Complexu in miſero, longa ſic morte necabat.

Ouid.de Triſt.l.3.Eleg.5.

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni,
Pugna ſuum finem, cum iacet hoſtis habet:
At lupus, & turpes inſtant morientibus vrſi;
Et quæcunq; minor nobilitate fera eſt.
Maius apud Troiam forti quid habetur Achille?
Dardanij lachrymas non tulit ille ſenis.

Ouid.Epiſt.7.

Te lapis & montes, innataq; rupibus altis
Robora, te ſæua progenuere feræ.

Idem 3.Triſt.11.

Sæuior es triſti Buſiride, ſæuior illo,
Qui falſum lento torruit igne bouem:
Quiq; bouem Siculo fertur donaſſe tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.

Lucan.2.

Quid ſanguine Manes
Placatos Catuli referam? cum victima triſtis
Inferias Marius, forſan nolentibus vmbris,
Pendit inexpleto non fanda piacula buſto:
Cum laceros artus æquataq; vulnera membris
Vidimus, & toto quamuis in corpore cæſo,
Nil animæ lethale datum, moremq; nefandæ
Dirum ſæuitiæ pereuntis parcere morti.
Auulſæ cecidere manus, exſectaq; lingua
Palpitat, & muto vacuum ferit aera motu,
Hic aures, alius ſpiramina naris aduncæ
Amputat: ille cauis euoluit ſedibus orbes,
Vltimaq; effodit ſpectatis lumina membris.
Vix erat vlla fides, tam ſæui criminis vnum
Tot pœnis cepiſſe caput, ſic mole ruina
Fracta ſub ingenti miſcentur pondere membra:
Nec magis informes veneunt ad littora trunci
Qui medio periere freto.

Claud.1.Ruff.

— Quis prodere tanta relatu
Funera, quis cædes poſſet deflere nefandas?
Quid tale immanes vnquam geſſiſſe feruntur,
Vel Scinis Iſthmiaca pinu, vel rupe profunda
Scyron, vel Phalaris tauro, vel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi, Buſiridis aræ
Clementes, iam Cinna pius: iam Spartace lenis
Ruffino collatus eris.

Ouid.6.Faſt.

Filia carpento patrios initura penates,
Ibat per medias alta feroxq; vias.
Corpus vt adſpexit, lachrymis auriga profuſis
Reſtitit, hunc tali corripit illa ſono:
Vadis, an expectas pretium pietatis amarum?
Duc, inquam, inuitas ipſa per ora rotas.
Certa fides facti eſt, dictus Sceleratus ab illa
Vicus, & æterna res ea preſſa nota eſt.

Sen.Oct.

— Dedit infandi
Sceleris pœnas cum Tarquinio
Tullia coniux, quæ per caſi
Membra parentis egit ſæuos
Impia currus, laceroq; ſeni
Violenta rogos nata negauit.

Silius 13.

Cum ſubito adſpectu turbatus Scipio, poſcit
Quæ pœnæ cauſa, & qui ſint in crimine Manes:
Tum virgo, patrios fregit quæ curribus artus,
Et ſtetit adductis ſuper ora trementia frænis
Tullia, non vllos ſatis exhauſtura labores,
Ardenti Phlegethonte narrat fornacibus acris,
Fons rapidus fuerit, atq; vſtas ſub gurgite cautes
Egerit, & ſcopulis pulſat flagrantibus ora.

Periand.per Auſſon.

Multis terribilis, caueto multos.

§ Sententiæ Philosophorum.

Euitabis crudelitatem, & miniſtram crudelitatis iram. *Et alibi;* Reſpue crudelitatem, & matrem crudelitatis iram. *Seneca libr. de Moribus.*

Non tam omnibus ignoſcere eſt crudelitas, quam nullum modum tenere. *Sen. lib. de Clement. ad Neronem.*

Crudelitas nihil aliud eſt, quàm atrocitas animi in pœnis exigendis. Crudeles vocabo, qui puniendi cauſam habent, modum nõ habent. *idem.*

Plerunque homines in ſuis domibus ſæuiſſimi tyranni, in alienis humillimi ſerui ſunt. *idem.*

Crudelitas minimè humanum malum eſt, indignumque regio animo. Ferina iſta rabies eſt, ſanguine gaudere & vulneribus, atque abiecto homine in ſylueſtre animal tranſire. *idem ibidem.*

Crudelitas in barathrum tartari abiicit, vnde nunquam egrediuntur. *Plato de legib.*

Parce effundere humanum ſanguinem: quia hoc illius eſt, qui nouit ſecreta cordium. *Ariſt. ad Alexand.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Importunitas autem & inhumanitas omni ætati moleſta eſt. *Cic. in Caton. maior. alias de Senectute.*

Nec eſt vnquam vtile quod eſt crudele. *Idem in offic. l. 3. o. 15.*

Crudelitatis horridus eſt habitus, truculenta facies, violenti ſpiritus, vox terribilis, ora minis & cruentis imperiis referta, cui ſilentium donare, incrementum eſt adiicere. Etenim quem modum ſibi ipſa ſtatuet, ſine ſuggillationis quidem frenis fuerit reuocata? ad ſummam, cùm penes illam ſit timeri, penes nos ſit odiſſe. *Val. Max. l. 9. c. 2.*

Ne Luxuriæ quidquam crudelitas, nec crudelitati luxuria obſtat. *Curtius, lib. 9.*

Miſerum eſt inſtrumentum ſenectuti recordatio crudelitatis. *Amm. Marcellin. l. 29.*

❡ Apophthegmata.

Timon, cum Alcibiadem adhuc puerum obuiam habuiſſet, & deoſculatus ei plurimum blandiretur, rogantibus quibusdam, quæ inſuetarum blanditiarum cauſa eſſet? Reſpondit, amare ſe eum puerum, quod præuiderit ipſum quandoque Athenienſibus magnorum malorum cauſam fore, qua ſpe ſola fruebatur. Etenim propter immanem naturam id ei placebat, quod alii iure omnes abominabantur. *Fulg. l. 9. c. 11.*

Alexander Pheræus tyrannus maxime truculentus ſæuusq; eſſe videbatur, Theodoro vero tragico poeta, cum acri animorum affectu & commiſeratione Ætopem agente, lachrymas profudit, ſurgensque de theatro receſſit. Verum purgans & excuſans ſe apud Theodorum, affirmauit ſe nō idcirco abiiſſe, quod illum aut aſpernari, aut contumelia afficere voluiſſet: ſed quod puduiſſet ipſum hiſtriones incommodis & affectionibus miſericordem videri, ſuis vero ciuibus & ſubditis non item. *Ælian. l. 14. de var. hiſt.*

Vxor Hannibalis ſcelerata atque atrox nimis vxor, inſpecta humani ſanguinis foſſa, pulchrum in ea eſſe ſpectaculum dixit. *Fulg. l. 9. c. 11.*

C. Fimbria procurarat, vt Scæuola in funere C. Marii iugularetur, quem vt cognouit ex vulnere recreatum, apud populum deferre inſtituit. Rogantibus, quid optimo innocentiſſimoque viro eſſet obiecturus; Obiiciam, inquit, quod parcius corpore telum recepit: quaſi hoc ipſum crimen eſſet, non periiſſe. *Bruſ. l. 2. c. 9.*

Q. Catulus. Quum Syllana crudelitas magna licentia ſæuiret in capita ciuium (nam occiſi feruntur ſupra nouem millia) percuſſoribus libere per vrbem vagantibus, ac cæteris metu attonitis, Qu. Catulus palam auſus eſt dicere Syllæ: Cum quibus tandem victuri ſumus, ſi in bello armatos, in pace inermes occidimus; *Eutrop.*

Sylla ſeptem millia Romanorum occidi iuſſit: ac quum in vicino ad ædem Bellonæ ſedens exaudiſſet exclamationem tot millium ſub gladio gementium, exterrito ſenatu: Hoc agamus, inquit, P. C. ſeditioſi pauculi meo iuſſu occiduntur. *Bruſon lib. 2. cap. 9. ex Plut.*

P. *Teleſinus*, cum in eo bello, quod Sylla contra patriam geſſit magno Reipub. Romanæ detrimento ad portam Collinam parum proſpere pugnaſſet, ac vociferaretur, eruendam delendamque vrbem, adiecit: Etiam nunquam defuturos Italicæ libertatis, lupos, niſi ſylua, in quam refugere ſolerent, penitus eſſet exciſa. *Velleius Paterculus, & Cuſpinian. in Conſulib.*

L. Catilina, obiicienti Ciceroni, incendium à ſe excitatum: Sentio quidem (ait) verum ſi aqua illud non potero, ruina extinguam. *Bruſ. l. 2. c. 9.*

Auguſtus Cæſar, audiens inter pueros, quos in Syria Herodes, crudeliſſimus Iudæorum Rex, interfici mandauerat, filium quoque eius interfectum, dixiſſe fertur: Se malle ſuem quam filium Herodis eſſe. Inter Iudæos enim cum verſaretur, à ſuilla carne prohibita abſtinebat, iuxta legem. *Macrob. l. 2. c. 4. Sat.*

Idem cœnabat apud Atedium, ſiue Vedium Pollionem, ibi fregerat quidam è ſeruulis vas cryſtallinum, qui ilico iuſſus eſt ab Atedio rapi, & murenis obiici. Puer ad Cæſaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, quam vt aliter periret. Cæſar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti, & cryſtallina omnia ante ſe frangi iuſſit, & compleri piſcinam. Amicum autem grauiter increpauit: E conuiuio, inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus eſt, viſcera hominis diſtrahentur? Tantumve tibi placebis, vt aliquem duci iubeas, vbi Cæſar eſt? *ex Sueto. & Sen.*

Theodorus Gadareus, is Tiberii Cæſaris in Rhetoricis præceptor, animaduertens in puero ſanguinarium ingenium ſub ſpecie lenitatis & clementiæ latitans ſubinde inter obiurgandum appellabat illum, lutum ſanguine maceratum. Ab initio quippe ſui imperii miram lenitatem præ ſe tulit, ſed in progreſſu ad immanem crudelitatem prolapſus eſt. *Vt Suet. teſtis eſt in eius vita.*

Tiberius, quum cuſtodias recognoſcentem eum quidam rogaret, vt ſupplicium maturaret, reſpondit: Nondum redii tecum in gratiam. Humanitatis officium eſſe putauit, ſi damnatum cito occidiſſet. *Suet.*

Idem C. Caligulæ ideo imperium reliquiſſe dicitur, quo memoriam ſcelerum ſuorum maioribus Caii ſceleribus obrueret: vterq; maxima atq; nobiliſſima pars ſenatorum poſt mortem ſuam necaretur. Sæpe enim dictum illud vetus fertur vſurpaſſe: terra cum igni miſceatur. *Dion Nicæus in eius vita.*

Nero poſt multa nefanda facinora, quum vrbem
um viuus perdere funditus optaret: Priamum mir
beatum fuiſſe dicebat, quod patriam ſimul cum re
vidiſſet. *Xiphilin. in Nerone.*

Idem, quum amitam ex duritie alui cubantem
tractans lanuginem eius (vt aſſolet iam grandioribus
ditias forte dixiſſet: Simul hanc excepero, mori volo
proximos, confeſtim ſe poſiturum (veluti irride
medicis, vt largius purgaret ægram, quo citius
Bruſ. l. 2. c. 9.

Idem, quodam in colloquio proferente Græcum

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθείτω πυρί:

Id eſt,

Me mortuo terra miſceator incendio.

ſubiecit. Imo ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id eſt, me etiam viuo. Qu
aliquando committitur Reſpubl. *6. apop.*

Idem, columnis ſtatuarum eiusdem illud adſcriptum
cantando me excitarunt, indigniſſime tulerat Gallia
nem proinde decreuerat, Galios omnes Romæ age
re, prouinciamque exercitui diripiendam tradere. *Suet.*

Agrippina, quum iuſſu Neronis occideretur, ac
rum in eam ſtringeret, ventrem oſtendens, clamaba
cute, hic eſt ferro fodiendus, qui portentum illud g
nius.

Nero. Veſtinus conſul, quum eodem die omnia m
obiiſſet, è conuiuio repente ad ſupplicium raptus eſt.
hil aliud, quam exitium expectabant. Horum pa
Nero, dixit, illo ſatis ſupplicii luiſſe pro epulis con
hoc à clemente dictum, ſi cætera Neronis facinora ſp
Nerone.

Caligula, vt alia omni in re, ita verbis quoque
perſæpe repetens: Oderint dum metuant. Optabat
Rom. vnam habere tantum ceruicem, vt vno ictu c
ſimul poſſet. *Fulg. l. 3. c. 11. ex Suet.*

Idem. Vir quidam prætorius valetudinis cauſa
cyram, petito à Caligula Cæſare commeatu. Is cum
prorogari commeatum, mandauit interfici, & adie
eſſe ſanguinis miſſionem, cui tamdiu non profuiſ
Solent enim medici in morbis validioribus venarum
Et in Anticyram nauigabant, quibus opus erat purg
apoph.

Idem, quum deſtinaſſet interficere fratrem ſu
ſpicaretur ſeſe medicamentis præmunire, ita locu
tum aduerſus Cæſarem? Timebat ille venenum,
poſſet alio quouis modo trucidare, quem vellet e
6. apoph.

Vitellius, poſtquam occiſum Othonem in camp
gnouit, eoq; veniſſet, abhorrentibus quibusdam ca
deteſtabili voce confirmare auſus eſt: Optime ole
& melius ciuem. Sed hic tandem religatis poſt terg
iecto ceruicibus laqueo, veſte diſciſſa, ſeminudus in
eſt inter ludibria, per totum viæ Sacræ ſpatium, re
noxii ſolent, quibusdam etiam cœno ſtercoreq; i
dem apud Gemonias minutiſſimis ictibus excar
ctusque eſt, indeq; vnco in Tyberim tractus. *Bru*
l. 9. c. 11. ex Tacito.

Antoninus Caracalla, cum direptis ciuium bon
exhauſtis ærariis, ſua crudelitate ingentem corr
eamq; indifferenter nefariis hominibus diſtribuere
Iulia matre, vt pecuniis aliqua ex parte parceret, a
partem in alium vſum ſibi reſeruaret, ſtrictum gl
matri, reſpondit: Læto ſis animo, quamdiu hunc h
nobis deerit pecunia. Oſtendens, nullam pecuni
adeo recognitam eſſe, quam ſua crudelitate extorq
Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita. Antonini.

❡ Similitudines.

Philonis Iudæi. Sicut bene compacta corpora
firmantur, & acquirunt robuſtam inuictamque
ferox & immitis natura, occupata ſui ſimilibus
rior, inacceſſa miſericordiæ, qui vnus affectus bonus
Lib. de Ioſeph. fol. 346.

Origenis. Sicut canis inſanus ſaxo percuſſus, dum
ſequi non præualet, ad ipſum furore conuertitur
pedibus dentibusque diſſipare perquirit: Non
præcipitatus iracundia, ſolitoque inſaniæ ſuæ me
tium cæde verſatus & concitatus eſt. *Super illud*
Domini, &c.

Hieronymi. Igitur conſularis, paſtis cruore lumin
guſtatum ſemel ſanguinem ſemper ſitit, duplican
& ſæuum dentibus frendens, ſimilem carnifici
nam, niſi confiteretur ſexus infirmior, quod neo
rále reticere. *Ad Innocentium.*

ADAGIA.

...liana imperia. *...congruit in hos, qui ſæuiunt in eos, in quos ius nacti ſunt, & ...rigida iuris obſeruatione, humanitatis & æquitatis obli...tur.*

...ra Syloſontis ampla regio. ἔκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρία. *...uenit in acerbè gerentem magiſtratum, cuius vitio deſera... ſuculo regio.*

...alaridis imperium. Φαλάριδος ἀρχή. *...e dicitur in eos, qui crudelius exercent imperium, aut pote... ſibi delegatam. Lucianus.*

...mium quos Sol videt. *...t & illa figuræ prouerbiales: Omnium quos terra ſuſtinet, ...s ſol videt, peſſimus, optimusue. Plaut. in Sticho: Meliorem ...e tu reperies, neque videt ſol.*

...nis herus ſeruo monoſyllabus. πᾶς δεσπότης δούλῳ μονοσύλ... *...t & potentibus breuiſſimo tantum verbulo eſt opus, vt vel ...nt, vel renuant.*

Sic volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.

...re more. Βυδόρῳ νόμῳ. *...ut alibi reperitur, Βυδορῶν νόμῳ, id eſt, Budororum more ſeu ...das interpretatur de ijs, qui digni ſunt, vt vel bouis ritu ...ntur.*

...nia manu. Λυμνίᾳ χειρί. *...um pro eo quod eſt, nefaria, impia, crudeli.*

...elis Bacchus. ὠμηστὴς Διόνυσος. *Baccho quondam viuos homines ſacrificari mos erat. Vnde in cru... ...uenit, ſiue quod temulentia feroces reddat & immites.*

...n magis parcemus quam lupis. οὐ φεισόμεθα μᾶλλον ἢ λύκων. *...t: Haud magis parcemus ac lupis. Inde natum, quod anti... lex ad interficiendos lupos, etiam præmio inuitabat apud ...*

...um ſanguine maceratum. *...r. Gadareus Tyberij Cæſaris in arte Rhetorica præceptor, ...tem in eo adhuc adoleſcente ſæuitiam quandam cum ingenij ...ndam inter obiurgandum illum ſubinde vocare ſole... αἵματι συμπεφυρμένον. Lutum ſanguine maceratum. In... ...atem innuens, ſanguine crudelitatem. Suet.*

...e oleum in lecytho. ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ληκύθῳ. *...m ſignificamus, non eſſe precibus locum apud inexorabilem. ...oleum ſignificat, ἔλεος miſericordiam.*

...lachrymabiles. ἀγαθοὶ δ' ἀριδάκρυες ἄνδρες. *...qui facile commouerentur ad miſericordiam, ac precibus ... Nam illachrymai e dicuntur, qui miſereſcunt.*

EXEMPLA BIBLICA.

...eles crudeliter tractantur. Exemplum: Adonibezech, *Iu...* Crudelitatis exempla: Cain, *Gen.* 4. v. 8. Lamech, v. 23. 24. ... Ioſeph. 37. 20. 28. Rex Ægypti, *Exodi* 1. v. 16. 22. Naas, 1. *Sam.* 11. ... 19. v. 9. 10. & 22. 18, 19. Athalia, 2. *Paral.* 22. v. 1. Manahen, ... v. 14. 15. 16. Ioram, 2. *Paral.* 21. 4. Iſraelitæ, 28. 9. *Pſal.* 106. 38. ... *Eſth.* 3. a. 6. Hoſtes Babylonii, *Eſa.* 13. v. 15. 18. *Ierem.* v. v. 23. ... *Amos* 1. 3. Filii Ammon, 1. v. 13. 14. Gentes, *Zach.* 1. 15. He... *Matth.* 2. v. 16. Inuitati ad nuptias, 22. 6. Maledicti, 25. v. 41. 42. ... *Marc.* 6. 27. Scribæ & Phariſæi, 7. 12. Agricolæ, 12. 8. *Luc.* 20. ... Phariſæi, v. 47. Pharao, *Actor.* 7. 19. Paulus ante conuerſio... ... v. 1. & 22. 4. Diotrephes, 3. *Ioan.* 10. Adonibezech, *Iudicum* 1.

EXEMPLA HISTORICA.

...ij captiuorum Athenienſium frontem inſcripſerunt no... ...ipſorum frontem ante Athenienſes Samæna. *Plutarchus in ...*

...ceslaus Imper. Bohamiæ rex, adeo natura ferus & ſanguina... ...aſſiduum penes ſe carnificem haberet, quem compatrem ...nter appellabat, quia filium eius de fonte ſacro leuarat, & ...iliariter eo vtebatur, vt aliquoties vno eodemque equo ſe... ...illum paſſus fuerit. *Dubrauius lib.* 23.

...bal Pœnus, inſpecta humani ſanguinis plena foſſa, pul... ...e ſpectaculum, dixit. *Fulg. lib.* 10. c. 11.

...us Cæſar, ob cadaueris fœtorem via declinantibus cæteris ...per aceruum mortuorum profectus eſt, optime olere ho... ...quiens, & præſertim ciuem. *Suet.*

... deſunt, qui teſtantur, Hiſpanos multa crudelitate vſos in In... ...bello captos trucidaſſe, vel eos in aurifodinas detruſiſſe, ...que laboribus oppreſſiſſe: adeo vt ex quindecies, vel, vt alii ...t, vigeſies centenis hominum millibus, qui Hiſpaniolam in... ...t: vix hodie ad ſummum quinquaginta, vt quidam adſe... ...perſint. *Ioannes Metellus* in Epiſtola quæ Oſorio præfixa eſt, *...trus Cieza varijs in locis.*

... Nihil tam atrocis ſupplicii & cruciatus ab immaniſſimis quibus... ...Tyrannis excogitari potuit, quo non digni Chriſtiani iudicati ſint, ſub M. Antonino philoſopho. *Gallorum epiſtola apud Euſebium lib.* 5. *cap.* 1. aliquot crudeles formas numerat: inſidias domi foriſque, in omnibus publicis locis inclamationes, plagas, tractiones, direptiones, lapidationes, concluſiones, applicationes laminarum candentium, carceres tenebroſos, incluſiones in equuleo ad quintum punctum, in ipſis cuſtodiis ſtrangulationes, beſtiarum dentes, ferreas ſartagines, patibula, ventilationes ex cornibus taurorum, & ſimiles. *Theat. Zuingeri, folio* 2739.

Cyrillus, Diaconus Heliopoli ad Libanum, cum ſub magno Conſtantino, multa ſimulacra confregiſſet, ſub Iuliano ventre diſſecto iecur eius gentiles quoſdam deuoraſſe tradunt. *Suidas.* Aſcalone ſub Iuliano gentiles ſacerdotibus Chriſtianis & mulieribus virginitatem profeſſis aluos diſſecuêre & completas hordeo porcis obiecerunt. *Theod. libro* 3. *c.* 6.

Hannibal, ſæuitia potius quam arte militari conſtans, in flumine Gelo corporibus Romanis ponte facto exercitum traduxit. Idem captiuos Romanos oneribus & itinere feſſos, iam prima pedum parte ſucciſa relinquebat. Quos verò in caſtra perduxerat, paria Romanorum iungens ferro decernere cogebat, neque ante ſanguine explebatur, quam ad vnum victorem omnes redegiſſet. *Theat. vitæ.*

Ptolomæus inter præcipua crudelitatis indicia referendus, filium ſuum nomine Memphitem, ex Cleopatra & ſorore & vxore ſuſceptum, liberalis formæ, optimæque ſpei puerum in conſpectu ſuo occidi iuſſit. Pedes eius, & caput, & manus in ciſtam chlamyde opertos pro munere natalitio matri miſit. Tandem cum animaduerteret quanto ſui odio patria teneretur, timori remedium ſcelere petens, quoque tutius regnaret, gymnaſium iuuentute frequens armis & igni circumdedit, omneſque qui in eo erant, partim ferro, partim flamma necauit. *ibid.*

Mithridates epiſtola vna octoginta millia Romanorum in Aſia, per vrbes negotiandi gratia diſperſa interemit, tantæque prouinciæ hoſpitales Deos, iniuſto, ſed non inulto cruore reſperſit. Nam cum maximo cruciatu, veneno repugnantem ſpiritum ſuum tandem ſuccumbere coegit. *ibid.*

Hetruſci, viuorum corporum cadaueribus aduerſa aduerſis alligata atq; conſtricta, ita vt ſingulæ membrorum partes ſingulis eſſent accommodatæ, tabeſcere ſimul patiebantur, amari vitæ ac mortis tortores, *ibid.*

Barbari mactatarum pecudum inteſtinis, & viſceribus homines inſerebant, ita vt capitibus tantummodo eminerent, & quo diutius pœnam ſufferrent, cibo & potione infelicem ſpiritum prorogabant, donec intus putrefacti laniarentur ab animalibus, quæ tabidis in corporibus naſci ſolent, *ibid.*

HIEROGLYPHICA.

Præcipuum *gladij* fuit hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiuſmodi nuncupatione Ægyptii *Odium* appellare ſoliti ſunt: qui quidem Perſarum Rex omnium crudeliſſimus ac maxime formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrederetur. *Per. Val. lib.* 42. *pag.* 414. *F.*

APOLOGVS SEV FABVLA.

Auceps & Caſſita.

Auceps laqueos diſponebat, & ſtruebat inſidias auibus, cuius opera contemplans caſſita quid rei gereretur admirans, acceſſit propius & ſciſcitatur de homine, quid ſtruat? Reſpondit ille, ſe vrbem condere. Atque omnibus perfectis, occultat ſe intra ramos arborum. Caſſita ad nouam vrbem aſpiciendam celeriter aduolat, & laqueo implicita capitur. Cumque accurriſſet auceps, triſtis hæc illi: Si tales vrbes condis, inquit, non facile multos incolas reperies.

Fabula monet, male coli atque habitari cum oppida tum domus in crudelitate & rapinis principum.

Crux.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

CRVX, Græcè σταυρὸς, ου, ὁ, & σταύρωσις, εως, ἡ, crucifixio dicitur. Eſt autem crux patibulum, in quo figuntur damnati: dictum à Græco κρούειν, quod eſt ferire, pulſare: hinc crucio, & cruciatus deſcendunt. Hebr. *hets*, Arbor: lignum, habens ſuos ramos extenſos. Dicitur etiam de ligno ſucciſo, quod ad res varias accommodatum, nempe ad idola, patibula, & alia fabricanda.

LOCI BIBLICI.

Crux pro doctrina Euangelii, *Gal.* 5. 11. pro prædicatione Euangelii, aut Chriſti crucifixi, 6. v. 4. pro Euangelicæ prædicationis argumento, 1. *Cor.* 1. v. 17. per ſynechdochen: pro ludibrio, *Heb.* 6. 6. pro afflictione Chriſti nomine ſublata, μεταφορικῶς, *Mat.* 10. 38. & 16. 24.